

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף צד:

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה פב

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

עלו זה בנגב פא הנעלבים פב

מוהר"ן צד.

שהם בחי' חסדים כנ"ל, להדיבור שהוא בחי' גבורות כנ"ל. וזהו בחי' יוסף כנ"ל, וע"כ נאמר ביוסף [א] **ומבלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו**, כי יוסף הוא כלול מבחי' ידיו ורגליו, שהם בחי' החכמה והדיבור. כי ידיו זה בחי' חכמה בחי' קודש כמ"ש [ב] **שאו יריכם קודש**, ורגליו זה בחי' הדיבור וכו' כנ"ל. ע"כ צריכין לעסוק בתורה ובעבודת ה' במסירת נפש ובפרט בשעת התפילה, שעיקר שלימות התפילה הוא להתפלל במסירות נפש [ג], שיוכין למסור נפשו על ק"ה. כי מסירת נפש על ק"ה, בוודאי מרוצה כ"א מוישראל אפי' הקל שבקלים [ד] כנ"ל (וכמו שכבר ראינו בחוש בדורות שלפנינו שכמה אנשים קלים ופחותים מסרו נפשם ומתו על ק"ה אשרי להם) ותיכף כשמרוצה למסור נפשו על ק"ה, נתעורר בחי' שלום בחי' יוסף כנ"ל. ועי"ז יכולין לדבר, דהיינו לקשר המחשבה אל הדיבור, שזה עיקר הקדושה כנ"ל, שזוכין לזה ע"י שלום כנ"ל. וזהו **בונה ירושלים ה'** [ה], ירושלים הוא בחי' הדיבור וכו' כנ"ל. ה' הוא בחי' מוחין כנ"ל. היינו לזכות לקשר המוח אל הדיבור, שזהו בחי' **בונה ירושלים ה'** שהמוחין בונין הדיבור דקדושה. זה זוכין ע"י **נדחי ישראל יכנס** [ו], זה בחי' מסירת נפש על ק"ה, שכל הנדחין מקדושת ישראל, כשרוצין להעבירם על דת ה"ו, אזי נתעוררין תיכף, ומוסרים נפשם על ק"ה, נמצא שע"י ק"ה נכנסין כל הנדחין מקדושת ישראל לתוך הקדושה, שזהו בחי' **נדחי ישראל יכנס**. ועי"ז **בונה ירושלים ה'**, כי ק"ה הוא בחי' שלום, שע"י יכולין לקשר המחשבה אל הדיבור, שזהו בחי' בונה ירושלים ה' כנ"ל :

נמצא שיוצא לנו מזה עצה נפלאה לעבודת ה' ובפרט בשעת התפילה, שכשאדם רואה שאינו יכול להתפלל כלל, ולקשר המחשבה אל הדיבור. אזי יזכיר א"ע שהוא בוודאי מרוצה למות על ק"ה, כי אע"פ שהוא כמו שהוא, אפי' אם הוא בדיומא התחתונה מאד. אעפ"כ, אם היו רוצים להעבירו על דת לגמרי ה"ו, בוודאי ה' מוסר נפשו על ק"ה. כי על זה מרוצה אפי' פושעי ישראל למות על קידוש השם ולא לעבור על דת ה"ו, כאשר ראינו בחוש פעמים אין מספר וכנ"ל. ותיכף כשיזכיר א"ע שרוצה למסור נפשו על ק"ה, עי"ז יתעורר בחי' שלום בחי' יוסף שהוא בחי' התחברות המוח והדיבור כנ"ל. וע"כ עי"ז יוכל להתפלל ולקשר המחשבה אל הדיבור וכנ"ל. וכן שמעתי מפיו הק' שאמר זאת בתוך שיחתו הק' לדבר פשוט שצריכין להתפלל במסירת נפש:

פא [ז] (במדבר יג) **עלו זה בנגב וראיתם את החר מה הוא** [ח], ופי' רש"י פסולת א"י: **הכלל** הוא, שהדיבורים של צדיק שמדבר בתורה או בתפלה נקרא א"י, כי ארץ היא בחי' נפש, כמ"ש (תהלים קמג) **נפשי כארץ וכו'**. ונפש הוא

בחי' דיבור, כ"ש (ש"ה ה) **נפשי יצאה בדיבור**. וכשהצדיק מדבר בתורה או בתפלה נקרא א"י. והדיבורים שהוא מדבר עם המון עם בשיחת חולין, [ז] הוא נקרא "פסולת א"י". ולמה מדבר שיחת חולין, כדי לקשר את המון עם אל הדעת, [ח] שהוא בחי' הר דאיתא בנגמ' אין הר [ט] אלא בית המקדש, שנאמר [י] **החר המושב הזה והלבנון**. וביהמ"ק הוא בחי' דעת, דאית' בנגמ' (כרכות לג) כל מי שיש בו דעת כאלו נבנה ביהמ"ק בימיו שביהמ"ק ניתן בין שתי אותיות ודעת ניתן בין שתי אותיות. כי ע"י תורה ותפלה א"י לקשרם אל שרשם, מחמת שהם רחוקים מן האמת. כדאיתא בתלמי המלך (מוגילה ט) כשהושיב ע"ב זקנים לכתוב לו ספר תורה, וכתבו כולם אלקים בראשית וכו'. כי הוא רחוק מן האמת, והוצרכו להפוך את הצירופים. כך הצדיק שרוצה לקשר את המון עם הרחוקים מן התורה האמתיות, צריך לדבר עמהם שיחת חולין [יא], ולהלביש בהם התורה, רק שהוא מדבר בצירופים. ונקרא פסולת ארץ ישראל, כי אף שהם פסולת ארץ, אעפ"כ יש בהם תורה שהיא בחינות ישראל: וזהו פי' הפסוק, **עלו**, היינו שאתם המון עם עולים. זה **בנגב**, זה, הוא בחי' הצדיק, כ"ש [ב] **כי זה כל האדם** ודרו"ל (שבת ל) שכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה. היינו הצדיק הוא בנגב, היינו פסולת א"י, היינו שיחת חולין. ועי"ז יכול לקשר אתכם, וראיתם **את החר**, היינו הדעת הנ"ל: ועוד כי לפעמים הצדיק נופל ממדרגתו, וכשבא אחד מן המון עם, ומדבר עמו דברים של חבלי העולם, והצדיק נהנה ממנו, אז הוא מחי' להצדיק, והצדיק בא למדרגתו, ואחר כך יכול הצדיק להעלותם לבחי' הדעת. וזהו **עלו זה**, היינו כשהצדיק צריך לעלות למדרגתו, צריך אתה להיות **בנגב**, היינו לדבר עמו שיחת חולין כדי להחיותו, ועי"ז **וראיתם את החר**, שיוכל אז הצדיק לקשר אתכם לבחי' דעת הנקרא הר כנ"ל:

פב [יב] **איתא** (שבת פח ע"ב) [יג] בנגמרא הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים יעליהם הכתוב אומר [יד] ואוהביו כצאת השמש בגבורתו:

הנה נודע [טז], כי יש שלש קליפות רוח **סערה וענן גדול ואש מתלקחת** [יז]. וקליפת נוגה היא בין השלש קליפות ובין הקדושה. ולפעמים נכללת בקדושה ולפעמים נכללת בקליפה, והיא בבחי' נשמת העשוקים וד"ל [יח]. וזהו בחי' סדרי בראשית, שלש שני ערלה [יט], כנגד השלש קליפות הנ"ל, ורבעי [כ] הוא כנגד נוגה. והוא בחינות השמ"ל [כא], כי לפעמים נכללת במ"ל אורות. וזהו סוד מילה, כי יש שלש עורות, הם ג' קליפות. ועוד דק רביעי, בחינות נוגה [כב]. וכל ההרפות הבאים

תורה אור
בראשית מקץ מא (מד)
ויאמר פרעה אל יוסף אני
פרעה ובלעדיך לא ירים איש
את ידו ואת רגלו ככל ארץ
מצרים:
תהלים קלד (ב) שאו יריכם
קודש ורגליו את ידו:
תהלים קמו (ב) בונה ירושלים
ידו נדחי ישראל יכנס:
תורה פא
במדבר יג (יז) וישלח אתם
משנה לתור את ארץ כנען
ויאמר אלהם עלו זה בנגב
ועליהם את הקר: (יח)
וראיתם את הארץ מה היא
ואת העם הישב עליה תקומו
הוא והקפה המעט הוא אם
רב:
תהלים קמג (ו) פרשתי יד
אלך נפשי כארץ ערבה לך
סלה:
שיר השירים ה (ו) פתחתי
אני לדודי ודודי חמק עבר
נפשי יצאה בדיבור בקשתיהו
ולא נקצתיהו קראתיו ולא
ענני:
דברים ג (כה) אעפ"כ נא
וראה את הארץ הטובה
אשר בעבר הנהרן הקר הטוב
נהו והלבנון:
קהלת יב (ג) סוף דבר הפל
נשמע את האלהים ירא ואת
מדותיו שמור כי זה כל
האדם:
שופטים ה (לא) פן יאבדו
כל אויביך וידו ואתה
כצאת השמש בגבורתו ותשקט
הארץ ארבעים שנה:
יהושע א (ו) וראו והנה
רוח סערה באה מן הצפון
ענן גדול ואש מתלקחת ונגה
לו סביב ומתוקה כענן
התשטל מתוך האש:

¹ בדפ"ר ותירד- פסולת, בתקפא נראה כתוב- כסולת
² עיין תורה צא תנינא
³ בתשכט כתב כאן בפנים בסוגריים- (צ"ל לבנון, ע' גטין ג, וע' ליקוט פ' ואתחנן בשם ילמדנו). ואמנם כן פרש"י שם לבנון זה ביהמ"ק. וכן הוא בינאם לט: שמלבין עונותיהו וכו'. אבל עיין ליקוט שמעוני עה"פ הוה דברים פ"ג רמו תתסו החר זה ביהמ"ק. ועיין פסחים פח. מדרש תהלים (שחר טוב) ממור פא אברהם קראו הר, ועיין תנא דבי אליהו וזאת פרק יז הובא בבחי' שמוט טו טו ביהמ"ק קנינו שנאמר הר זה קנתה ימינו]
⁴ דברים ג' כה
⁵ בתשכט- ותפילה
⁶ דגל מתנה אפרים פרשת מצרע בשם הבעש"ט. ועיין בעש"ט עה"ת בראשית אות קא ובאר מים חיים שם אות פט
⁷ * קהלת יב ג'
⁸ גם בדפ"ר- וראיתם, בתרלד ומתורלו- ועליהם (כלשון הפסוק)
⁹ מתורלו- למדריגתו
¹⁰ מתורלו- למדריגתו
¹¹ גם בדפ"ר- וראיתם, בתרלד ומתורלו- ועליהם (כלשון הפסוק)
¹² לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
¹³ לשון רבינו הוא לשון פרש"י שם והעין יעקב שם, וקרוי לזה בינאם כג. וגישין לו: הנעלבים וכו' אבל בשבת פח: הלשון עלובין ואינן עלובין
¹⁴ בתרלד הוסיף כאן- עושים מאהבה (כלשון הגמ')
¹⁵ בראשית מא מד
¹⁶ בתרלד- ובלעדיך (כלשון הפסוק)
¹⁷ תהלים קלד ב'
¹⁸ עיין בעש"ט עה"פ ח' נח עמוד התפלה אות מא וא"לך, ועיין לקוטים יקרים למגיד ממעוררית מאות לא כמה אותיות.
¹⁹ לשון חז"ל בקהלת רבה א' ח' ובפרש"י בראשית כט כה עה"פ האב את אשתי ואבואה, העתיקו משם בבחי' דברי המדרש ב"ר ע' יח
²⁰ אג"פ שבני"ל כל התוספת הוה בסוגריים מרובעת מדיה ונראה עד הסוף הוסיף מוהר"ת בתקפא, כאן סגר בסוגריים עגולות את הדוגמא שטביא
²¹ תהלים קמו ב'
²² סוף הפסוק הנ"ל
²³ לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
²⁴ גם בדפ"ר- וראיתם את החר מה הוא ופי' רש"י, ובתרלד- ועליהם את החר וראיתם את הארץ מה הוא ופי' רש"י. ומתורלו- ועליהם את החר ופי' רש"י
²⁵ עיין בפסוק שרבינו שינה אותו ולפי"ז צ"ע איך לקרא הוא או היא כי בפסוק הכונה לארץ וכתבי הוא ומנוקד היא אבל לפי רבינו אולי הכונה להר
²⁶ מתורלו- בתפילה
²⁷ עיין ע"ז ט: ותורה ס' אות ו' והיי מוהר"ן אות רגג ואת תרד ושיש"ק ח"א אות תמו

מאמר הנעלבים ואינם עולבים

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו לשון החברים לא ידוע
מתי והיכן נאמרה

פתיחה

בתורה זו מבאר כיצד ע"י שתיקה מאהבת ה' למחורפיו נעשה חש-מל, שמכניע את הג' קליפות הטמאות ומעלה וכולל את קליפת נגה בקדושה

ליקוטי הלכות

חו"מ חזקת קרקעות ד' ועל כן החזקה הוא בשלש שנים, כי בשלש שנים הראשונים עדין צריך לחש מערעורים וסכסוכים שהם בחינת חרפות קטנות ומריבות הבאים מבחינת שלש שני ערלה... והעקר הוא כששתק המערער כל השלש שנים ולא ערער ולא מחה כלל, שאז דיקא יש לו חזקה, כי על ידי השתיקה ששתק שלשה שנים, על ידי זה כבר נתבטל אחיות השלש שני ערלה שהם בחינת חרפה מקרקע זאת.

הקדמה

רבנו מבאר כאן מאמר חז"ל בגמרא שבת פח: השומעין חרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה, עליהם נאמר ואזהביו כצאת השמש בגבורתו.

ולמהבין זאת מקדים רבנו לבאר סוד ג' קליפת הטמאות והרביעית נגה בחי' ממוצע, הנזכר ביחזקאל פ"א. ומבאר שתלוי במעשינו אם קליפת נגה תכלול בטומאה ח"ו או שתעלה ותכלול בקדושה. עיין תורה יט שם מאריך רבנו לדבר בזה שממנה עיקר בניין הקדושה.

ידוע שקליפת נגה היא כל מגרש ההיתר שיש לנו בעולם הזה. כי עבירה היא קליפה טמאה, ומצווה היא קדושה, אבל יש ביניהן מגרש נרחב מאד של כל מה שמותר דהיינו אינו מצווה וגם אינו עברה, שעליו אמרו חז"ל (יבמות כ.) קדש עצמן במותר לך, ומאידך מי שלא מתקדש עליו אמרו/י שאפשר להיות נבל ברשות התורה. ברשות דייקא. והוא כל מגרש ה"מותר" שעם יוד חכמה מבינים שהוא "מיותר".

רבנו מביא בעניין זה כמה דוגמאות תחילה שתיים שהן חיוב של תורה דהיינו ערלה ומילה, ומבאר שעיקר החרפה היא בבחי' זו של ג' קליפות, כמו שאמרו אחי דינה איש אשר לו ערלה חרפה היא לנו וכן יהושע כשמל את ישראל בגלגל אמר לו הקב"ה היום גלותי את חרפת ישראל.

עוד מביא רבנו שתי דוגמאות שביאר האריז"ל שהן תיקון הנ"ל שמכניע הג' קליפות ומעלה את נגה לקדושה רחיצת חמין ונטילת צפרנים בערב שבת.

אבל כל זה רק הקדמה לעיקר העניין שאליו רמזו חז"ל במאמר הנ"ל שבוודאי אדם צריך לקדש עצמו בכל המותר, אבל יש ניסיון שהוא קשה ביותר, והוא מדת הכעס הנורא, התפרצות כל הדמים העכורים שמתקוממים נגד הביזיון וההשפלה כשפוגעים בכבודו וכל ישותו צועקת (להראות לו לרשע הזה את הכוון, ובפרט מי שיש לו לשון חריפה שבשתי מילים יכול להעמידו על מקומו) להקים את כבודו המושפל כל כך, ולהחזיר לעצמו את הצבע דאזל סומקא ואתי חיוורא. ודייקא אז העוצר עצמו בלא שום נקמה, אפילו בשתיקה לייסר את פלוני המחרף, אלא רק מאהבת ה' מתלהב בשלהבת י-ה לעשות רצון קונו, כי יודע שהכל מגיע לו לתקנו והכל מאהבת ה' אליו, כי "את אשר יאהב ה' יוכיח" וייסר, וכמבואר בתורה ו' שכל ימי ההמתן, שם אהי-ה מאיר לו בבחי' אחר, גמט' דם, ומשם באים כל הביזיונות ושפיכות דמים לתקנו, ולנסותו אם באמת מגיע לו שתתקבל תשובתו. וזה עיקר התיקון שעל ידו יוסרו הבגדים הצואים שנעשו מכל עוונותיו, ויתקן את המלכות ע"י שמעלה את קליפת נגה שתיהיה נכללת בקדושה בבחי' תוספת קדושה. ועי"ז מקבל כח יותר להמליך על עצמו את הקב"ה דהיינו תיקון המלכות.

כי שלהבת אהבת ה' המתעוררת בו דייקא בשעה קשה של הניסיון הנ"ל נעשית שלהבת י-ה, אש להבה ששורפת את ה'ג' קליפות הטמאות שבו, וע"י בחירתו לקדש עצמו במותר, מעלה את קליפת נגה לקדושה.

עד כאן ההקדמה

תורה פב [א]

איתא (שבת פח ע"ב) וי' / וי' בגמרא הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים הם נקראים אוהבי ה' ועל כן יעליהם הכתוב אומר [ו' / וי'] ואוהביו כצאת השמש בגבורתו דהיינו שיזכו לשכר שיאיר כמו החמה לעתיד לבוא שאורה יתגבר

שבעתים דהיינו כפול שמ"ג ממה שהוא היום :

צ"ע לכאורה הוא כפל לשון כי הנעלבים ואינם עולבים, היינו שומעים חרפתם ואינם משיבים. ולכאורה צ"ל שנקט לא זו אף זו, כי אינם עולבין אפשר שבאמת משיבים אבל בדרך ארץ, ובסיפא אינם משיבים כלום ומקיימין ידום וישתוק למחרפיו שזה עיקר התשובה כמבואר בתורה ו'. כי באמת גם העונה בדרך ארץ כבר נתן קצת פורקן ליצרו להתפרץ על הפגיעה בכבודו, אבל כששותק הרי הוא מכניעו יותר. ובתורה ו' נקט עוד יותר שגם ידום בלב כי לפעמים בלבו הוא נותן פורקן ליצרו לחרף או לחשוב מחשבות רעות על המחורף, אבל באמת עיקר התיקון הוא שגם בלבו יבין שהמבזה אותו הוא רק שליח ה' וילמד עליו זכות כמבואר שם בתורה ו'.

אמנם כאן רבנו לא מדבר על ידום, אבל מבאר שיש שתי שתיקות, יש אדם ששותק כדי לייסר את המבוזה, ויש צדיק ששותק מתוך דבקות ואהבת ה' כי יודע שהמבזה רק שליח מה' לתקנו, והיינו ידום הנ"ל. אלא שעדיין לשון חז"ל קשה דמשמע שגם אלה שהם במדרגת הרישא שרק לא עולבין אבל משיבין, גם עליהם נאמר ואוהביו וכו', ולפי הנ"ל קשה הרי אפשר שבליבם כן עולבים, ועוד אם גם הם נקראים אוהביו לא צריך לומר את הסיפא שגם השותקים כן, הרי זה קל וחומר. ובשמירת הלשון/ט ביאר שהכוונה כאן לג' מדרגות אבל רק האחרונה עליה נאמר אוהביו כצאת השמש וכו'.

¹ לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה

² לשון רבינו הוא לשון פרש"י שם והעין יעקב שם וקרוב לזה ביומא כג. וגישין לו: הנעלבין וכו' אבל בשבת הלשון עולבין ואינו עולבין

שבת פח: – תנו רבנן עולבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

רש"י שם – הנעלבים ואינם עולבים – אחרים באין עליהם בחוצפה, ולא הן על אחרים: עושין מאהבת המקום ושמחים ביסורים – על עליבה הבאה עליהם:

גישין דף לו: תנו רבנן הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

מאירי שם – לעולם יהא אדם ענו ושפל רוח ואם יודמנו לו מקטרגים לא יהא מתריס כנגדם אלא יניח להם מקום יטלו כתרם וילכו דרך הערה אמרו העלובים ואינם עולבים שומעין חרפתם ואינן משיבין עושין מאהבה ר"ל העונה כעת היכולת עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ואמר זה דרך משל על מה שנאמר במסכת חולין (ס' ב') שהלבנה קטרגה על השמש ואמר לה הקדוש ברוך הוא המעיטי עצמך כך יארע לו שהוא יצא בגבורתו והעולב נתחסר יותר ממה שלא חיסר ועל כונה זו אמרו עליו הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו:

מהרש"א שם – הנעלבין כו' שומעין חרפתן כו'. עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש גו'. דכל שיש בו אלו המדות כולן הוא בכלל אוהביו דהנעלבין כו' ושומעין כו' הוא בודאי אהוב לבריות וכל האהוב לבריות הוא אהוב לשמים עושין מאהבה ר"ל העונה כעת היכולת עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ואמר זה דרך משל על מה שנאמר במסכת חולין (ס' ב') שהלבנה קטרגה על השמש ואמר לה הקדוש ברוך הוא המעיטי עצמך כך יארע לו שהוא יצא בגבורתו והעולב נתחסר יותר ממה שלא חיסר ועל כונה זו אמרו עליו הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו:

¹ בתרלז הוסיף כאן: עושים מאהבה (כלשון הגמ')

² שופטים ה' לא

שופטים פרק ה (סוף שירת דבורה) (לא) כן יאבדו כל אויביך ידוד ואהביו כצאת השמש בגבורתו ותשקט הארץ ארבעים שנה:

רש"י (לא) כן יאבדו – דבורה אמרה: תנחומין של הבל הן לה, כן יאבדו כל אויביך ה', כאשר אבד הוא. ואוהביו כצאת השמש בגבורתו – לעתיד לבא, (ישעיהו ל כו): שבעתים כאור שבעת הימים, שהיא על אחת שלש מאות וארבעים ושלוש כמספר ארבעים ותשע שביעיות. ותשקט הארץ – אין זה מדברי דבורה אלא מדברי כותב הספר:

החפץ חיים בשם מפרשים כתב שחז"ל במאמר זה דברו על ג' מדרגות – עיין שמירת הלשון ח"א – שער התבונה – פרק ח' – ופרשו המפרשים דקחשיב כאן ג' מדרגות, א) שאינו עולב לחברו כשחברו מחרפו, אבל יכול להיות שישבו. ב) שמעמיד על עצמו שלא להשיב, כדי שלא ישיג יותר בזיון על ידי זה מחברו. ג) עושין מאהבה ושמחין ביסורין, פרוש, מה שאינו משיב הוא מצד האהבה לה' ומקבל יסורין אלו בשמחה, והגדה – וכתוב בספר "תולדות אדם", שפעם אחת נסע הצדיק ר' זלמן, תלמידו של הגר"א ז"ל, עם אחיו הגאון ר' חיים מוולאזין זל"ה בדרך, ויהי בואם למלון, דבר אדם בעל המלון קשות ולא נתן להם מקום ללון, וכאשר נסעו משם, וירא ר' חיים את אחיו ר' זלמן, והנה הוא בוכה, ויאמר לו, למה אתה בוכה? השמת לבך אל דברי האישה, ואני לא נתתי לבי לכל הדברים. ענה ר' זלמן, אין אני בוכה חלילה על גנות, שדבר אלינו האישה, אף הרגשתי מעט פאב לב מדברי האישה, ובוכה אני, על שלא הגעתי עדין למעלת (שבת דף פ"ח ע"ב) "הנעלבין ואינן עולבין וכו' שמחין וכו'". וכשמגיע למדרגה השלישית, זוכה לכל הכבוד הזה, כי מדה זו באה לאדם מצד קדושת הנפש ומאמונתה השתוקה בה, שהוא משיג על כל דרכיו, כמו שכתוב (איוב ל"ד כ"א), "כי עיניו על דרכי איש וגו', ועושה הכל לטובתו, כדאיתא במדרש תנחומא וזה לשונו, צריך האדם להיות שמח ביסורין יותר מן הטובה, שאפלו האדם בטובה כל ימיו – לא

בגרסת הגמרא נוסף עוד "עושיין מאהבה ושמיים ביסורין" וכאן רבנו השמיט תיבות אלה. אבל בסוף התורה כן כתב ועושים מאהבה. והשמיט רק את שמחין בייסורים. ונראה כיון שלפי הביאור של רחיצת חמין בערב שבת עפ"י האריז"ל שהקדים לביאור המאמר חו"ל, העיקר היא האהבה שנעשית שלהבת יק. וזהו "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" כפי שמבאר רבנו בסוף התורה שע"י ששוקים מתוך שלהבת אהבת ה' נעשה שלהבת יק ששורפת את הג' קליפות הטמאות ומפילה אותן, ואזי קליפת נגה נכללת בקדושה.

עתה יבאר רבנו מה הגורם לחרפות הנ"ל וכיצד מבטלין אותן

הנה נודע, [נ] כי יש שלש קליפות שהם רע גמור, והן נקראות **רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת** הנוכרות בנבואת יחזקאל פרק א' [א^א]/[א^ב] וכמבואר שם שזכה לראות מעשה מרכבה ותחילת כניסתו היתה דרך ג' קליפות הטמאות/א^ב תחילה רוח סערה הקשה מכולן ואח"כ ענן גדול ואח"כ אש מתלקחת. ואח"כ **קליפת נוגה** כמו שכתוב שם ונוגה לו סביב, היא קליפה רביעית הנמצאת בין השלש קליפות ובין הקדושה. ולפעמים קליפת נגה נכללת בקדושה ולפעמים נכללת בקליפה, והיא כשהיא נכלל בקליפה אזי היא **בבחי' נשמות העשוקים** שהן נשמות שהקליפה עושקת מהקדושה, בכמה אופנים כמבואר בזוהר וד"ל – ודי למבין [י^א]/[י^ב]. ועל כן צריך להשתדל מאד להעלות ולכלול את קליפת נגה בקדושה.

ועתה יבאר כיצד זה מתקיים בכמה מצוות של תורה כגון ערלה ומילה.

מצוות ערלה היא שלא לאכול פירות האילן שגדלו בג' שנים ראשונות, כיון שיש בהן אחיזת הג' קליפות הטמאות, ופירות שנה רביעית שהיא כנגד קליפת נגה, צריך להעלות לירושלים ולאכלם בטהרה, ועי"ז נכללת קליפת נגה בקדושה.

וכך גם במצוות מילה יש עור הגס שהוא כנגד ג' קליפות טמאות ואותו מסירים לגמרי, ויש עוד עור דק כנגד קליפת נגה אותו רק מרחיקים מהעטרה, ועי"ז נכלל קליפת נגה בקדושה.

וזהו בחי' סדרי בראשית, רוצה לומר שגם בריאת העולם היתה על סדר זה, שהחושך בחי' ג' קליפות טמאות, קדם לנהורא, ועמוד השחר עד הנץ בחי' קליפת נגה. וכן סדר העולם אלפים שנות תהוה ואלפים שנות תורה לתקן את התהוה, ואלפים שנות משיח/י^א. ולמעשה אלפים שנות תורה נכנסו באלפים ימות משיח והן בחי' קליפת נגה שצריך להתקדש בהם במותר מכח התורה כדי לאכול את הפרי בימות המשיח שיתגלה במהרה בימנו, ובעוה"ב ובאלף השביעי.

כך גם יש בחי' ד' קליפות הנ"ל המכסות על הקדושה כגון בפירות האילן **שלש שני ערלה** [י^א]/[י^ב] דהיינו שהפירות שגדלו באילן בשלש שנים ראשונות מזרעית הזרע או אם נעקר אזי מנטיעתו שוב, נקראים פירות

נמחלו לו העונות שבידו, ובמה נמחל לו? ביסורין. אמר ר' אלעזר, צריך אדם להחזיק טובה להקדוש ברוך הוא. בזמן שיסורין באין עליו, למה? שהיסורין מושכין את האדם להקדוש ברוך הוא, שנאמר (משלי ג' ב), "כי את אשר יאהב ה' יוכיח", אם יסורין באין על האדם, יעמד בהם ויקבלם, למה? שאין סוף למתן שכרן. (תהלים ל"ז ז) "דום לה' והתחולל לו", צפה להקדוש ברוך הוא. אם הביא עליך יסורים, אל תהי מבעט בהם, אלא הוי מקבלן פחלילין (פריש, פלי זמר). עד כאן לשונו. וסבילת העלבוין הוא בכלל יסורין פנ"ל "עושיין מאהבה ושמיין ביסורין":

⁷ עין חיים שער מט פ"ב ולק"ה שלוחין ה' כד

⁸ * ביחזקאל א' ד'

⁹ **יחזקאל פרק א (ד) וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב ומתוקה כעין החשמל מתוך האש:**

¹⁰ **עין בן יהודע על סוכה ה.** ד"ה מעולם לא ירידה שכינה למטה מעשרה. שכתב – נראה לי בס"ד לפרש הענין על פי מה שכתב מורנו ה"ר חיים ויטל ז"ל בשערי קדושה חלק ג' שער וא"ו, כי ד' עולמות הן הנקראים אצילות בריאה יצירה עשיה, ולמטה מכולם עולם השפל הנחלק לארבעה יסודות ונחלקות כעין עשר ספירות, ונתבאר כי בכל עולם יש אור פנימי הם היו"ד ספירות, וחוצה להם אור מחצב הנשמות והוא גם כן נחלק לעשרה, וחוצה לו אור מחצב המלאכים והוא גם כן נחלק לעשרה, וחוצה לו אור חשוך של מחצב הקליפות וגם כן נחלק לעשרה, וחוצה לו העולם עצמו שהם הרקיעים שבאותו עולם והם גם כן נחלקים לעשר בחינות. וזה הוא ענין מראות יחזקאל הנביא ע"ה הנקרא מעשה המרכבה, להיות המדרגות מורכבות זו על זו ותחלה נפתחו השמיים שערי הרקיעים ומשם נכנס אל הקליפות, וזה שאמר [יחזקאל א' ד'] וארא והנה רוח סערה וכו', ומשם נכנס למחיצת המלאכים, כנודע כי בין כל אור ואור יש פרגוד מפסיק, וזהו סוד הנעלם שיש בענין החשמל כי הוא בגימטריא מלוש, ואז ראה עשר כיתות המלאכים אשר כולם נחלקים לארבע חיות וד' מחנות שכינה, וזה שאמר [יחזקאל א' ה'] ומתוכה דמות ארבע חיות, ומשם נכנס אל הכסא שהוא אור מחצב הנשמות בסוד האבות הן הן המרכבה, ומשם הגיע אל אור היו"ד ספירות עצמן שהוא אור הפנימי שבכל העולם שהוא הנקרא אדם העליון, כמו שנאמר [שם שם כ"ו] ועל דמות הכסא כמראה אדם וכו' עד כאן דבריו ולה"ה יעויין שם:

¹¹ * זוהר סבא דמשפטים דף ק"ג. [ענין לעיל תורה לט [דף נג]:] ובסוף תורה לו [דף נב. ע"ש גרסת תשכ"ט בראש העמוד] ועין חיים מט ג', ופרי עין חיים "ש של המטה ה'.

¹² **שם הוא זוהר ארוך המבאר בכמה אופנים את דברי שלמה המלך בקהלת ד' א' "ראיתי את דמעת העשוקים".** ובכלליות מדובר בתינוקות שמתים בגיל יניקה, וחייהם נעשקים ונגזלים מהם, ע"י הסטרא אחרא.

¹³ **תנא דבי אליהו רבה** – ריש פרק ב – ד"א ימים יוצרו ולא אחד בהם זה יום שביעי לעולם לפי שהעוה"ז ששת אלפים שנה שני אלפים תהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות בן דוד ובעונותינו שרבו יצאו מה שיצאו ונכנסו שיעבוד בתוך שני אלפים של ימות בן דוד (ו שנאמר עשה ה' אשר זמם (איכה ב). הובא בעבודה זרה דף ט. וסנהדרין צז.

ערלה, פירוש אטומים מלהנות מהם, שאסורים באכילה והנאה, כי הן **כנגד השלש קליפות הנ"ל**, **ורבעי** [ט"ז] דהיינו הפירות של שנה רביעית נקראים נטע רבעי/כ"א שמצווה לאכלן בטהרה בירושלים הוא **כנגד קליפת נוגה**, על כן הן לא אסורות אלא חוץ לירושלים, שאם ח"ו אוכלן חוץ לירושלים/כ"ב הן נכללות בג' קליפות טמאות, ואם אוכלן בטהרה בירושלים, הן נכללות בקדושה.

והוא דהיינו קליפת נגה, היא **בחינות חשמל** [כ"ג]/כ"ד, הכוונה לחשמל שבמצוות מילה כמבואר בעץ חיים שער מט פ"ב שער דק הוא קליפת נוגה ונקרא ח"ש מחשמל, מלשון חשאי, ובתוכו בשר עטרת היסוד הנקרא מל והוא עצמות החשמל/כ"ה. ושם שער לג פ"ג/כ"ו מבאר שע"י הסרת הערלה הגסה שהיא כנגד ג' קליפות

^{ט"ז} ויקרא פרק יט (כג) וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: (כד) ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קדש הלולים ליהודה: (כה) ובשנה החמישית תאכלו את פרי להוסיף לכם תבואתו אני יהיה אלהיכם: רש"י (כג) וערלתם ערלתו – ואטמתם אטימתו יהא אטום ונסתם מליהנות ממנו: שלש שנים יהיה לכם ערלים – מאימתי מונה לו משעת נטיעתו (ת"כ) יכול אם הצניעו לאחר שלש שנים יהא מותר ת"ל יהיה בהוייתו יהא: (כד) יהיה כל פרי קדש – כמעשר שני שכתוב בו (ויקרא כז) וכל מעשר הארץ וגו' קדש לה'. מה מעשר שני אינו נאכל חוץ לחומת ירושלים (קידושין כד) אלא בפדיון אף זה כן. ודבר זה הלולים לה' הוא שנושאו שם לשבח ולהלל לשמים:

^{ט"ח} שם פסוק כד. ועיין משניות פרה א' א'

^כ **משנה פרה פרק א משנה א** – פ"ז צא בו אפרו, פרם רבעי. אפרו לו, מה הלשון רבעי. אפר להם, כף שמעתי סתם. אפר בן עזאי, אני אפרש. אם אומר אתה, רבעי, לאחרים במנין. וכשאתה אומר, רבעי, בן ארבע שנים. ר"ע ברטנורא – רביעי לאחרים – כשיש ארבעה כרמים שייך לומר על האחרון שהוא רביעי לאחרים, אבל רבעי משמע כרם בן ארבע שנים:

^{כא} **ספר החינוך** מצוה רמז – מצות נטע רבעי: להיות נטע רבעי כולו קדש, פירוש כל פירות היוצאין באלן בשנה הרביעית לנטיעתו הם קדש, כלומר שהם נאכלים לבעלים כמו מעשר שני בירושלים, וזו היא קדושתן, שנאמר ויקרא י"ט, כ"ג – כ"ד ונטעתם כל עץ מאכל וגו' ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קדש הלולים ליי. ובא הפירוש שהם לבעלים, ופירוש הלולים הוא שיאכלוהו הבעלים בירושלים, וזהו ההלול, וזה יקראו חכמים בכל מקום נטע רבעי:

^{כב} **אבל אפשר** לחלל את הפירות רבעי וחומשן על מעות בשוין כמ"ש בענין מעשר שני (דברים יד כד) וכי ירבה ממך הדרך וכו' ונתת בכסף וצרת הכסף והלכת אל המקום וכו'. ואזי הם חולין, ובמעות צריך לקנות מאכל ולאכלו בטהרה בירושלים, והיום כיון שאנו טמאים, אנו מחללין את הפירות וחומשן על פרוטה, ומאבדין צורתה כדי שלא ישתמשו בה.

^{כג} עיין עץ חיים לג ג' וזהו ויקרא דף רג.

^{כד} **המושג חשמל** מבואר בשער הכוונות ברכות השחר ענין לבישת המנעלים שהוא אור עב היוצא מחיצוניות הבינה, וממנו בורחים כל החיצונים, לכן הוא שמירה והוא גמט' מלבוש, שנועד לשמירת הגוף, מהחיצונים הרוחניים המתלבשים בגשמיות, ושמירת הנפש (עיין תורה לה) ומלבוש גם הוא בחי' קליפת נגה שאע"פ שלא נועדה לשמירה, אבל גם היא עומדת בין הקדושה והטומאה. אבל כאן רבנו לא מדבר מענין המלבוש אלא על בחי' חשמל המבואר בעץ חיים בענין המילה. כפי שיתבאר.

^{כה} **שם בע"ח מדבר מהעטרה** אבל בבית לחם יהודה שם מבאר שלא דווקא אלא כל בשר הגוף הוא חשמל גמט' מלבוש. והכוונה שבשר הגוף הוא מלבוש השומר על גוף האדם. וכנ"ל בהערה הקודמת שהחשמל הוא אור עב היוצא מבינה וממנו בורחים החיצונים ועל כן הוא שמירה.

^{כו} **עץ חיים שער לג פרק ג מ"ת** – וזמן הג' הוא בחי' מצות מילה ופריעה וזהו הענין סוד מצות מילה ופריעה דע כי במצוה זו יש ב' דברים הא' הוא כריתת הערלה אשר שם אשר או יש אונאה פחות משותת כנ"ל ואח"כ על ידי הפריעה יש אונאה יתר על שותות ומתגלה גם השליש העליון של חסד דת"ת וזה פרט ביאורם. הנה **נתבאר בזהו ויקהל ד"ג** ענין הקליפות ואין יש קליפה דקה הנקרא קליפת נוגה **כעין חשמל מתוך האש** כדון איקרי חשמל ח"ש ואתגלי מ"ל מהו מ"ל כדאמרינן מל יהושע וכו' ואע"פ שאין כאן ביאורו נאמר בקיצור ענינו. **כי הנה בתחלה** טרם שיתפשטו החסדים בז"א ברו"ק, הנה אז **הערלה שהוא קלי'** נוגה חופפת ונאחות שם ביסוד שלו סביב, וזהו 'ונוגה לו סביב', ושרשה הוא מן הצינור השמאלי שביסוד שהוא משפיע המותרות ושופכן לחוץ, להיות מוזן לחיצונים ולקלי', כמבואר בכת"י מורי זל"ה בענין מאמר בני חת ועפרון החתי וע"ש. וקליפת נוגה הנשרשת בצינור הנ"ל נאחות שם, וסובבת את היסוד הקדוש ונקרא ערלה. **ובהיות ערלה** זו חופפת על היסוד, אין החסדים יורדין עד היסוד כדי שלא ינקו הקלי' מהם ולא יתאחו באורות הגדולים ההם, וע"כ לא די שהם לא ירדו עד היסוד, אלא אפי' בכ"מ המגולה למעלה שהוא בב"ש תחתונים בת"ת ונ"ה דז"א אשר משם ולמטה הוא מקום מגולה כנ"ל, כיון שאין שם מחיצות כלי היסוד דאמא, לכן אינם יורדין ונופלין עד היסוד כנודע, וע"כ הם נשארים למעלה בשרשם בדעת דז"א, ואינם מתפשטים למטה, כי נאחות ביסוד שלו. ואח"כ כאשר נימול כורתים הערלה והוא ומסתלקת משם קליפת נוגה הנ"ל, ואז יורדין החסדים הנ"ל ומתפשטים במקומם שהוא בת"ת ובנ"ה דז"א. ונודע כי כל חסד מהם הוא הוי"ה א' כנ"ל. והנה הוי"ה גימטריא כ"ו והנה ב' היות של ב' חסדים אשר בנ"ה הם גימטריא ב"ן וב"ש התחתונים של חסד דת"ת הרי (27/3) הם ח"י נקודות, כי הח' עליונות הם מכוסים בשליש העליון כנ"ל, א"כ בהצטרף ח"י עם ב"ן של נ"ה יהיה ע' אורות מגולים, שהם גימטריא מ"ל, מן חשמל, ואז הוא בחי' אונאה פחות משותות וקיים המקח כנ"ל. והוא בזמן קיום מצות מילה בכריתות הערלה כנ"ל, שאז מתגלים ע' אורות החסדים המגולים שהם גימטריא מ"ל מן חשמל, הנזכר בזהו (הנ"ל) פרשה ויקהל, דכד אתעבר קליפת נוגה אקרי מ"ל. **וכאשר הערלה קלי'** נוגה נאחות שם מחמת עונות ויונקת שם מאלו ע' אורות המגולים איקרי ח"ש מ"ל שמיירה הקליפה לקבל מן האור מ"ל הנ"ל. **ונחזור לענין** כי הנה על ידי המילה שהוא כריתת ערלה עדיין הע' אורות הנ"ל המגולין לא נתפשטו רק בב"ש תחתונים דת"ת ובנ"ה אבל עדיין לא נתפשטו ביסוד עצמו דז"א, וזהו ענין ד' **אותיות מילה פירוש מ"ל י"ה**. כי מ"ל הם ע' אורות המגולין, וי"ה הם בחי' שלישי עליון המכוסה. ולמטה בסוד פריעה נבאר למה נקרא י"ה. וצריך המוהל לכונן לזה בכריתת הערלה שע"י יתגלו מ"ל אורות הנ"ל במקומם עד הוד ע"ד הנ"ל, וכיון באומרו על המילה שהוא מ"ל י"ה, כמ"ש ענין י"ה למטה בענין הפריעה שהוא ג"כ פרע י"ה.

עוד שם – ועתה נבאר מצות פריעה שהוא אונאה יותר משותות, כי עתה יתגלה גם שלישי עליון המכוסה, ויהיו ג' חסדים גמורים דת"ת נ"ה מגולין, ומיתקו ג"כ את ג' גבורות שלימות שביסוד. והנה פריעה ר"ל גילוי, כי ע"י הסרת עור ערלה (הכוונה לעור הפריעה) ההוא המכוסה וסובב אבר הקדוש נפרע ונתגלה שלישי עליון המכוסה שבת"ת ואז נגמרין להתגלות ג' חסדים שלמים. אבל בהיות הערלה סובבת על

טמאות, מתגלה מ"ל אורות, **כי לפעמים** הנגה **נכללת במ"ל** דהיינו בשבעים אורות כמבואר בוזהר ויקהל רג. שאחר כריתת הערלה שהוסרו השלש קליפות רעות, וגם הרע שבנוגה, אז הטוב שבנוגה נתברר ונכנס בקדושה, אז נקרא גם הנגה חשמל, שהוא סוד הקדושה שפירושו חש ואתגליא שממחר להתגלות מ"ל, דהיינו שבעים אורות החסדים מהיסוד כיון שהוסרה הערלה. **וזהו סוד הברית מילה** שעל ידה יורדים חסדים מהדעת אל היסוד ונמתקים הגבורות שביסוד דהיינו התאוה הידועה. שע"י הסרת הערלה הגסה, יורדים שבעים אורות של חסדים מהדעת עד הוד (שתי היות של נצח והוד הן כו+כו=כן. ושני שליש הויה של תפארת=יח. סה"כ בן+יח=שבעים), **כי יש שלש עורות** ¹², שהם עור אחד עבה כנגד ג' קליפות הטמאות, המכסות את העטרה הרומזת לברית. ועוד **עור דק רביעי** שגם הוא מכסה את העטרה, והוא **בחינות** קליפת **נוגה** הנמצאת בין הערלה הגסה לעטרה ^{[בח']/כט}. וע"י שהמוהל מסיר את הערלה הגסה שהיא כנגד ג' קליפות

היסוד, אין השליש העליון הנ"ל רוצה להתגלות, כדי שלא יהיה אחיזת הקליפות בהם יותר מדאי כנ"ל. ואמנם בחינת המילה שהוא כריתת הערלה אע"פ שהיא גורמת גם כן גילוי החסדים ע' כנ"ל, שהם ג' פחות שליש, וגם גורמת גילוי היסוד עצמו, עכ"ז אינו נקרא בשם פריעה (רוצה לומר שהסרת הג' הערלה הגסה לא נקראת פריעה דהיינו גילוי), לפי שדרך אותן החסדים להיות תמיד בגילוי, כי אין להם מסך יסוד הבינה, ואינו נזכר רק בשם מילה שהוא לשון כריתת הערלה, אבל שע"י (שליש עליון) שהוא תמיד מכוסה ביסוד דאמא נקרא פריעה וגילוי גמור מחדש, משא"כ בראשונה. והנה מלת פריעה ר"ל פרע י"ה, כי שליש עליון נקרא י"ה, לפי שהנה נתבאר שהם ח' נקודות חסדים הסתומים שם, ואלו מתגלים ע"י הפריעה, ועל ידה יורדין למטה ג"כ ביסוד, וממתקין ג"כ כנגדן בשיעורם ח' נקודות אחרות של שליש הגבורות כנ"ל, ונשלמו להמתיק ג' גבורות שלימים. והנה ח' חסדים וח' גבורות גימ' י"ה עם הכולל, והנה ענין פריעה פרע"י י"ה, כי ט"ז אורות נפרעין ונתגלו עתה ע"י הפריעה, כי על ידה נתוספו עתה ב' הארות ביסוד, א' הוא הארת שליש עליון של חסד דת"ת, הב' הוא ירדת ע' חסדים המגולין שהם ב"ש (שני שליש) חסד דת"ת, וחסדים דנה"ה הרי ע'. וא"ת בענין הפריעה נרמזו ח' אורות חסדים וח' אורות דגבורות שהם ט"ז כנ"ל. ובענין מילה לא נזכרו רק ע' אורות חסדים כנ"ל ולא נזכרו ע' דגבורות, כי הע' דגבורות הם בסוד היין והם ב' בחי', יין ומילה כנ"ל, ולא נרמזו ע' אורות דגבורות ג"כ. אבל הענין הוא כי בע' חסדים ראשונים צריך ב' בחי' א' להוריד החסדים משרשם מן הדעת עד מקומם שהוא בת"ת ובנ"ה, ובחי' זו נעשית ע"י מילה כנ"ל. ואחר כך צריך בחי' ב' להורידן משם עד היסוד, וזה ע"י היין הנ"ל. אמנם בשליש העליון המכוסה כבר ירד מן הדעת עד המקום שלו, ולכן א"צ עתה רק להורידו עד היסוד, והנה כאשר יורד ביסוד מתחבר תכף עם שליש הגבורה, ואין צריך בחי' אחרת אחריה, לכן נכללין יחד בסוד הפריעה, אבל בענין החסדים האחרים, אינן מתחברים עם הגבורות רק בבחי' הב' לבד ולכן לא נרמזו במילה. והנה יעדנו למעלה לבאר מלת מילה, מה ענינה, וזה ביאורה, כי הנה דוגמת מה שנתבאר במלת פריעה, שהוא פרע"י י"ה, כן ענין מילה מ"ל י"ה, פירוש כי ע' חסדים הם גימטריא מ"ל, שהם ב"ח נ"ה (שהם ב' חסדים של נצח והוד) וב"ש ת"ת (ושני שליש מהחסד של תפארת) לבדם, וח' אורות השליש העליון (של התפארת) הוא י"ה של מילה, להיותו מחובר עם ח' אורות הגבורה כנ"ל, ושניהן גימטריא י"ה (עם הכולל). ובוזה תבין משארז"ל מל ולא פרע כאלו לא מל, כי ב' אותיות מ"ל של מילה הם ע' אורות התחתונים המגולין ע"י כריתת הערלה הנקרא מילה. ואמנם ב' אותיות י"ה של מילה, שהם ח' אורות העליונים הסתומים, עדיין לא נגלו עד מעשה הפריעה כנ"ל. נמצא כי כאשר מל ולא פרע, עדיין המילה עצמה לא נגמרה, כי ב' אותיות י"ה מן מילה, לא נתגלו עדיין, עד הפריעה, כי הרי ב' בחי' נרמזו במילה, שהם מ"ל י"ה. וטעם לזה הוא שאע"פ שב' אותיות י"ה אינן נגלין עד הפריעה, עכ"ז עיקר גילוי הוא מחמת המילה, כי אם לא ימול, לא היה שליש ההוא יורד במקומו, אלא היה נשאר גם הוא בדעת כנ"ל. נמצא כי בחי' המילה גורם בחי' הא' שהוא ירדת השליש העליון למטה בשליש העליון של הת"ת לת"ת דו"א. ואמנם ע"י הפריעה לא נעשית רק בחי' הב' שהיא ירדת השליש (עליון של הת"ת) למטה ביסוד, וענין בחי' זו טפילה אל הבחי' הא', ולכן במילת מילה נכללו הע' חסדים המגולין במ"ל של מילה, וה"ח עליונים ב"ה של מילה, והרי איך ב' בחי' של פריעה ומילה רומזות במלת מילה, לבדה, וא"כ כל זמן שלא פרע לא נגמרה המילה, והוי כאלו לא מל:

¹² שלש עורות – בע"ח מ' ב' מבואר שג' עורות הן העור הגס ועור הדק והדם שמוציץ המוהל. אבל רבנו כיון שכתב ג' עורות ועוד אחד דק, משמע שכונתו שהעור הגס הוא כמו ג' עורות כיון שהוא כנגד ג' קליפות הטמאות.

¹³ עיין קהלת יעקב ערך פריעה – שבזוהר שלה דף קס"ג מבואר דנגה נקרא פריעה, ולפי זה המילה הוא סוד הסרת ג' קליפות טמאות וכו' ע"ש. ועיין תיקון לו דף עח. ועיין זוהר ויקהל רג. הנ"ל.

¹⁴ קהלת יעקב – ערך פריעה אות ב' – בזוהר שלח דף קס"ג מבואר דנוגה נקרא פריעה, ולפי זה המילה הוא סוד הסרת ג' קליפות טמאות, ופריעה הוא קליפות נוגה אין מסיירים אותה לגמרה, רק קורעים ומגלים העטרה קדושה, והוא סביבות העטרה:

ועיין זוהר ויקהל דף רג. – ואמר רב המנוח סבא עוד כי האי נגה לו לגו איהו זל לא קיימא לבר זה האור שהוא הטוב שבנוגה הוא לפניו ודבוק עם הקדושה, ואינו עומד בחוץ בין שאר הקליפות, והוא כעין קליפה הדקה הדבוקה במוח האמונה הנאכלת עם האור, אבל אם מפנידים אותה מן המוח היא פרע בעלמא, ובגין דקיימא תהיא נגה לו מגו ולפי זה הגוה עומד בפנים, לכן פתיב ומתוקה פועין החשמל מתוך האש ושאל מתוקה דמאן מתוכה של מי, ואמר מתוקה דההוא נגה מתוך ומנפנים של זה הגוה יש פועין החשמל שהוא סוד הקדושה, ותשמ"ל נוטריקון ח"ש מ"ל, הא אוקמוה כבר ביאורו חו"ל כמס' תגינה דף יג סוע"א, שהוא חיון דאשא ממללא חיות חש ממללות. להבין המשך המאמר נעתק מש"כ האריז"ל (ע"ח שמ"ט פ"ב), כי הג' קליפות ענן אש רוח, הם נגד מילה ופריעה ואטופי דממא, וזתוכס עוד דק שהוא קליפת נוגה ונקרא ח"ש מתשמל, מלשון חשאי, וזתוכס זשך עטרת היסוד הנקרא מל והוא עצמות החשמל, וזה חיות חש ממללות.

זה שאמר אבל מבוזיא קדישא שמענא עלה רוא דרין אכל ממאור הקדוש שהוא ר"ש שמעתי עליה סודי סודות, והוא פד ערלה שרי על קימא קדישא לסאבא מקדישא כשהערלה שהיא סוד הג' קליפות טמאות עם הרע שבקליפת נוגה, שורה וחופפת על כרית קודש, שהיא היסוד דו"א, לטמא את המקדש שהוא סוד הדעת, על ידי יניקתה מהחסדים של הדעת המתפשטים ביסוד, פדין ההוא מקדישא אז אותה הקדושה שהיא הדעת שממנה מתפשטים החסדים, אתעכב ומלגליא רוא דאת קימא מתעכבת מלגלות את החסדים שנתפשטו ברוח כרית שהיא היסוד, מגו ערלה מסוכת הערלה כדי שלא תהיה יניקה להשלב קליפות טמאות ולהרע על קליפת נוגה מהם, וכד האי נגה עלה לגו ואקריש בין ערלה בין מקדישא וכשהטוב שבנוגה נכנס בפנים בקדושה ומתפשט בין ערלה ובין הקדושה, והיינו אחר כריתת הערלה שהסוד השלב קליפות רעות וגם הרע שבנוגה, אז הטוב שבנוגה נתברר ונכנס בקדושה, פדין אקרי חשמל אז נקרא גם הטוב חשמל שהוא סוד הקדושה, שפירושו חש ומלגליא מל מיד ממחר להתגלות מ"ל דהיינו שבעים אורות החסדים מהיסוד (כמבואר ענינו בשל"ג פ"ג), ושאל מהו מל ואמר הוא קמה דאת אמר כמו שנאמר מל יהושע דהיינו רוא דאת קימא דלא אתעכב מלאתגליא מגו ערלה סוד אורות החסדים שביסוד שאינם מתעכבים מלהתגלות מסוכת יניקת הקליפות.

ואית רוא אחרא ויש סוד אחר כפסוק ונוגה לו סביב, דהא נהורא דיליה אתחזי ולא אתחזי כי האור של נוגה, פעם נראה כשק"ש לו אחיזה בקדושה, ופעם אינו נראה כשאינו לו אחיזה בקדושה, וכד אתגליא חשמל וכשמתגלה החשמל בכריתת הערלה, אז ח"ש ומייסר אור החסד, ומ"ל וכרת את הרע שבנוגה, והיינו אתעכב נהוריה עכ"ז ונתעטל האור

טמאות המכסים את העטרה, הוא מכניע את הג' קליפות הטמאות, (ואז יורדים מ"ל אורות הנ"ל מהדעת) וע"י מצוות פריעה שהיא למשוך את העור הדק הרביעי שהוא בחי' קליפת נגה ולהרחיק אותו מהעטרה שלא יכסנה ושיכלל בגיד, (אזי מתגלים אותיות י-ה שהן ח' חסדים שבשליש הויה של תפארת העליון) וכשהעטרה מתגלית כל החיצונים בורחים, ועי"ז נכללת קליפת נגה בקדושה. (וזהו מיל"ה, דהיינו אותיות מ"ל י-ה, כי מ"ל הם ע' אורות חסדים שיורדים מהדעת ע"י הסרת הערלה הגסה, ואותיות י-ה הן עוד ח' נקודות חסדים שיורדים מהדעת ע"י הפריעה, וע"י הפריעה יורדים כל השבעים ושמונה חסדים אל היסוד, ונמתקים כל הגבורות שביסוד).

עתה יבאר שהערלה המכסה את הברית כיון שהיא בחי' ג' הקליפות הטמאות, על כן מהערלה נמשכות התאוות הרעות ובפרט התאוה הידועה שהיא עיקר הטומאה/ל' והיא עיקר החרפה ובזיון.

וכל החרפות הבאים

הרע שצנוגה, אַבֵּל רֹזָא קְדָמָא אִיהוּ בְּרָזָא דְקָרָא כְּדָקָא יָאוֹת לְכַל סוּד הַלְשָׁוֹן דֵּהֵינּוּ פִי הַלְשָׁוֹן שְׁלֵמֵנוּ שְׁטוּב שְׁטוּגָה נְכַלל בְּקִדּוּשָׁה, מְבֹאֵר וּמוֹשָׁב צְטוּב הַפְסוּק יוֹתֵר מֵהַשְׁנִי, וְכֵלָא שְׁפִיר אִיהוּ וְיָאוֹת הוּא וְהַכֵּל יִפֶּה הוּא וְכֵלָאוּ הוּא, כִּי שְׁנֵיהֶם לְקוּן יִחְלוּ.

ל' עיין סוף תורה ב' - שעיקר השמירה מטומאה היא שמירת הברית כמבואר בזהר (ויקרא טו: ופקודי רסג רסד) שעקרא דיצרא בישא הוא על עריות והיא עיקר הטומאה. וכן אמר רבנו בתורה לו אות ב' שהיא תאוה הכוללת את כל התאוות. ובתורה רמב שהיא אבי אבות הטומאה כטומאת מת.

לאדם, דהיינו מה שמבזים ומחרפים את האדם, וגורמים לו שיחזור ויחרף את מחרפיו, וכל התאוות רעות שבלב אדם הם מג' קליפות הנ"ל [א] וכו'.

ומפני זה אמרו אחי דינה לאנשי שכם, דהיינו לחמור ושכם בנו, שביקש שיתנו לו את דינה לאשה (בראשית לד) וכו' **לא נוכל לתת את אחותינו לאיש אשר לו ערלה** שממנה התגברות כל התאוות רעות ובעיקר התאוה הידועה **כי חרפה** דהיינו בושה ובזיון היא לנו.

וגם יהושע אחר שקיים את מצוות ה' שאמר לו "עשה לה חרבות צורים ושוב מל את ישראל שנית" וכו' אזי אמר לו הקב"ה (יהושע ה) וכו' היום גלותי את חרפת ישראל [ב] וכו' כי ביציאת מצרים מלו כל

^א זוהר בראשית יט סוף ע"ב ועי"ש הקדמת המתקן מדבש מש"כ בשם האור יקר וכך ב שער ד' סימן ו' עמ' כג) וצ"ח לזוהר פנחס רכו'.

^ב זוהר בראשית יט סוף ע"ב (עם ביאור ממוק מדבש) – להבין מהלך הבל נקדים מה שכתב הרמ"ק בספר אור יקר וכך ב עמ' כג) כי הקדושה היא כבוד אלוהים, כמו שאנו יושב לו בפנים ד' מוחין בל' לדליו, וכמו י' ש' לו ד' קליפות, שהם קליפת הידוקה, ותחומה קליפת הקשה, והריקות והסתך כדפנים, וקליפת הדקה הנאלכת עם המוח, כן י' ש' ד' מוח הקדש כפנים, וד' קליפות מקיפות אותם מנחוץ, והם רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונוגה לו כסני, הגזכרים כיוצא בזה, ועוד עיין בפרטות זוהר פנחס דף רכו ע"א וע"כ.

וזה שאמר שלמה מלכא פד נחית לעמקא דאגוזא שלמה המלך כשירד בדעתו להתבונן ולהעמיק בסוד האגוז, וכתב אל גנת אגוז ירדתי, נטל קליפה דאגוזא ואסתכל בכל אגוז קליפין לקח בדעתו סוד הקליפות הרמוזות באגוז, ועל ידי זה התבונן בכל היכלות הקליפות, וידע דכל אגוז ענוגין דהנהו רוחין קליפין דאגוזא וידע שכל תאות ותענוגי הרוחות הרמוזים בקליפות האגוז, לאו איהו אלא לאתדבוקא בבני נשא ולאסתאב לון וזהו כל תאותם להתדבק בבני אדם ולטמא אותם בטומאת קרי, דכתב ותענוגות פני האדם שדה ושרות רצה לומר מתענוגות בני אדם של קרי נבראים שדין ורוחין, תו תענוגי בני אדם היינו דמתענוגי בשינתא דליילא נפקא מניהו שדה ושרות ממה שמתענוגים בשינה יתירה כלילה יוצאות מאותו התענוג שדה ושרות, ומפרש הטעם שברא הקב"ה את הקליפות, ואמר כי וכלא אצטרף קדשא בריך הוא למברי בעלמא הכל היה צריך הקב"ה לברוא בעולם, כי הקליפה היא צורך גבוה, כמו שכתוב והאלהיים עשה שיראו מלפניו, ולא אתקנא עלמא בהו כי על ידי הקליפה יש בחירה ויש שבר ועונש שזה היה תכלית ותקון העולם. (מ"מ ומ"מ ומפ"ס)

ועתה חזור לענין האגוז, שהמוח של האגוז רומז על הקדושה, ואמר וכלא מוחא לגו שבכל דבר המוח שהוא הקדושה בפנים, וכמה קליפין חפאן למוחא וכמה קליפות מכסות על המוח, וכל עלמא כהאי גוונא עילא ותתא רצה לומר שכך ברא הקב"ה את כל העולם למעלה באצילות ולמטה בבי"ע, מריש רוא דנקודה עילאה עד סופא דכל דרךין מראשית נקודה העליונה שהיא חכמה עד סוף כל המדרגות, שהפנימי הוא בחינת מוח והחיצון הוא בחינת קליפה, פלא (דף כ ע"א) איהו דא לגו מן דא ודא לגו מן דא (פ"ג הרמ"ק ופ"ש נמתח) כל המדרגות הם זו לפנים מזו וזו לפנים מזו, עד דאשתכח דהאי קליפה להאי והאי להאי עד שנמצא שהמדרגה התחתונה היא בחינת קליפה למדרגה שלמעלה ממנה. (מ"מ ומ"מ ומפ"ס)

^א **בראשית פרק לד** (יא) ויאמר שכם אל אביה ואל אחיה אמצא חן בעיניכם ואשר תאמרו אלי אתן: (יב) הרבו עלי מאד מהר ומתן ואתנה באשר תאמרו אלי ותנו לי את הנער לאשה: (יג) ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה וידברו אשר טמא את דינה אחותם: (יד) ויאמרו אליהם לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אחותנו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה הוא לנו:

רש"י (יד) חרפה הוא – שמץ פסול הוא אצלנו הבא לחרף חבירו הוא אומר לו ערל אתה או בן ערל. חרפה בכל מקום גדוף:

ר' אברהם בן הרמב"ם – ויאמרו אליהם וגו' – לאבי אבא ז"ל בואמר החכמים ז"ל בערלה וכו' שמהחרפה בעדות מאמרו יתעלה ליהושע היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם רמו שהיו בעלי חרפה בהיותם בעלי ערלה ומשה ע"ה מל אותם במצותו ועסק בו יהושע על פי מה שנאמר במצרים כאשר נצטוו בקרבן פסח (במצות) וכל ערל לא יאכל בו ואחר שלא נימולו הילודים במדבר חזר להם תואר חרפת הערלה אשר היתה במצרים ואחר שנימולו בימי יהושע ע"ה נאמר על הסרת הערלה מהם היום גלותי וגו' וזה פירוש יפה ואמנם משמעות הפשט ממאמרם כי חרפה היא לנו כי חרפה היא לנו להתחתן במי שאינו בדתנו ואינו מקיים מה שניצטוו בו...

^א בתרלד- הוא (בפסוק כתיב הוא וקרי היא)

^א **יהושע פרק ב** (ב) בעת ההיא אמר ידוד אל יהושע עשה לה חרבות צורים ושוב מל את בני ישראל שנית:

רש"י (ב) חרבות צורים – כתרגומו: אומלון חריפין, וכן (תהלים פט מד): אף תשיב צור חרבו, כשהחריפות נהפך לצדדין ואינו חותך יפה, וכן (ישעיהו נד יז): כל כלי יוצר עליך. שנית – שמלו כבר ליל יציאתם ממצרים קהל גדול יחד, וזו פעם שנית, שכל הארבעים שנה שהיו במדבר לא נשבה להם רוח צפונית, ולא היה להם יום נוח למול, כמו ששינוי ביבמות (עא ב). ורבותינו אמרו (שם): שנית, זו פריעת מילה, שלא נתנה לאברהם אבינו:

^א **יהושע פרק ג** (ג) ויעש לו יהושע חרבות צורים וימל את בני ישראל אל גבעת הערלות: (ד) וזה הדבר אשר מל יהושע כל העם היצא ממצרים והכרים כל אנשי המלחמה מתו במדבר בדרך בצאתם ממצרים: (ה) כי מלים היו כל העם היצאים וכל העם הילדים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו: (ו) כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר עד תם כל הגוי אנשי המלחמה היצאים ממצרים אשר לא שמעו בקול ידוד אשר נשבע ידוד להם לבלתי הראותם את הארץ אשר נשבע ידוד לאבותם לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש: (ז) ואת בניהם הקים תחתם אתם מל יהושע כי ערלים היו כי לא מלו אותם בדרך: (ח) ויהי כאשר תמו כל הגוי להמול וישבו תחתם במחנה עד חיותם: (ט) ויאמר ידוד אל יהושע היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם ויקרא שם המקום ההוא לגל עד היום הנה:

מצודות דוד (ט) היום גלותי – עתה העברתי מעליכם מה שהיו המצרים מחרפים לאמר, הלא הם ערלים כמונו, וחרפה יחשב לישראל, כמו שכתוב (בראשית לד יב): כי חרפה היא לנו:

מלבי"ם פסוק ד – השאלות: איך יצויר שהיו כל ישראל ערלים כמשמעות הכתובים פה, והלא שבט לוי וכן אותם שהיו פחות מבן עשרים בעת חטאו המרגלים, הם נכנסו לארץ והם היו מולים: והלא במדרש אמר ששבט לוי שמרו ברית מילה גם במדבר: מדוע לא כפו אותם ב"ד של משה להמול, ואם מפני שלא נשבה להם רוח צפונית. הלא (ביבמות ע"ב) אמרו דהאידינא דדרשו בה רבים שומר פתאים ה'. ואם מפני שלא ידעו מתי יסעו, מדוע לא הודיע להם משה בזמן שישבו ימים רבים במקום אחד, כי עתה עת להמול: ועוד דא"כ איך מלו שבט לוי כל אותם הימים: וכן הכתובים בעצמם מכופלים ומיותרים ולא יתפרשו בלא כבוד ודוחק: וזה הדבר – ר"ל זה היה הסבה שמל יהושע, ורק לאלה שנולדה בהם סבה זאת מל, ר"ל כי אי אפשר לומר שהיו כולם ערלים, דהא אותם שהיו פחותים מבן כ' בעת שלוח המרגלים שהיו מולים נכנסו לארץ, וכן על שבט לוי לא נגורה הגורה, וגם מבואר במדרש ששבט לוי לא בטל את המילה במדבר, כמ"ש ובריתך יצורו, וא"כ לא הוצרך למול רק הבנים שהוקמו תחת אבותם, ר"ל שאבותם מתו במדבר בחטא המרגלים, והטעם כי האמתלא שהיה לדור הזה לבטל את המילה כתבו המפ' מפני שהיו נעים ונדים בדרך ולא ידעו יום נסיעתם התיירו מלמול מפני סכנת הולד, כמ"ש

וע"כ כשנולד יוסף, אמרה אמו רחל (בראשית ל') אסף אלקים את חרפתי. פשט הכתוב שהיותה עקרה נחשב לה בושה וחרפה, שיצא עליה לעז שיעקב נשא את לאה לבנים ואותה לשם יופי וזנות כמנהג הגויים דאז. ורבנו מבאר עפ"י הסוד, שכיון שיוסף בחי' צדיק בחי' תיקון הברית, כוונת רחל היתה גם לומר שעל ידו תוסר הערלה מעל מדת היסוד בכלליות ותתגלה ברית של ישראל עם הקב"ה, כי בהתגלות בחי' יוסף שהוא בחי' קדושת הברית בחי' מילה שהיא הסרת הכסוי על העטרה הרומזת לברית שלנו עם הקב"ה, ע"י הסרת הערלה שממנה התגברות התאוה כנודע [טז], נאספו החרפות, היינו השלש קליפות כנ"ל. משמע שרחל רמזה שעד שנולד יוסף אזי היה כסוי ערלה על המדת היסוד שהיא הברית והקשר של עם ישראל עם הקב"ה ועתה משנולד נעשה בחי' מילה דהיינו הסרת הערלה, דהיינו כריתת ברית, דהיינו כריתת מהג' קליפות והתגלות הברית עם הקב"ה. כי כמו שהאבות תיקנו כל אחד מדה מג' מדות חסד גבורה ותפארת, יוסף תיקן אחריהם את מדת היסוד, שמקומו תחת התפארת. (ואחריהם משה ואהרן את נצח והוד ודוד המלך את המלכות סה"כ הם שבעה רועים שתיקנו ז' מדות)

עתה יבאר עוד שתי מצוות שעל ידם מכניעים את הג' קליפות והרביעית נכללת בקדושה כנ"ל וזהו כוונת רחיצת מים חמין בעש"ק-בערב שבת קודש/י, כי אז בשבת עולה עולם העשיה לאצילות, וי"ו וגם קליפת"ט נוגה נכללת בקדושה, ואז חפיצים גם השלש קליפות הטמאות

²¹ כל ישראל לבד משבט לוי שכן מלו במדבר כמ"ש ובריתך ינצורו (דברים לג ט).

וכן במדרש (ספרי בהעלותך ט' יב) כי לא היו נזופים כי לא היו בחטא העגל (בראשית רבה ג' א') ולא בחטא מרגלים (ספרי דברים א-בג). ועין תוס' יבמות עא: שהקשו מפרקי דר"א פרק כט שבלעם ראה כל המדבר מלא מערלותיהם של ישראל, ואמר מי מנה עפר יעקב (במדבר כג י') וכן הוא בתרגום יונתן שם. ועיין שמן ראש לר' אשר אנשיל כץ (דברים עמוד יב) שבט"ו באב פסק נזופן של ישראל ואז מלו כל ישראל ובלעם ראה ערלותיהם בראש השנה (תפארת יהונתן איבשיץ בלק ד"ה ויקם) ועיין פרדס יוסף (דברים אות קלה ובלק אות מג).

אבל עיין אהבת יהונתן (איבשיץ) פרשת בלק ד"ה עמי זכר נא מה יעץ בלק) שכתב עפ"י הרמב"ן שמצות מילה היא כדי להחיש תאוה הידועה, לכן כוונה לא ציוה ה' את ישראל למול לפני בניסתם לארץ כי היה גלוי וידוע לו ית' שיחטאו בזנות בשיטים וכדי שיהיה להם לימוד זכות, שהתגברה בהם התאוה בגלל שלא מלו, לכן לא ציוה למול.

²² עיין ספורנו (דברים לג ט) ששבט לוי מלו במדבר במסירות נפש אע"פ שלא נשבה רוח צפונית, ובאמת מתו הרבה מילדיהם ע"ז.

²³ בראשית פרק ל (כב) ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה: (כג) ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי: (כד) ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף יהיה לי בן אחר: (כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לכן שלחני ואלכה אל מקומי ולארצי:

רש"י (כג) אסף – הכניסה במקום שלא תראה וכן (ישעיה ד) אסף חרפתנו (שמות ט) ולא יאסף הבייתה (יואל ד) אספו נגהם (ישעיה ס) וירחק לא יאסף לא יטמן: חרפתי – שהייתי לחרפה שאני עקרה והיו אומרים עלי שאעלה לחלקו של עשו הרשע. ואגדה כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה משיש לה בן תולה בו מי שבר כלי זה בנך מי אכל תאנים אלו בנך:

הכתב והקבלה בשם רבי יצחק קארו – (כג) חרפתי. יתכן שבזמן ההוא היו מקצת אנשים נושאים שתי נשים אחת לפ"ו ואחת לתשמיש בלבד שהיו משקין לה כוס של עיקרין כמו שהיו עושים אנשי דור המבול (רש"י לעיל ד' י"ט), וכך היו אומרים ליצני הדור, יעקב יש לו שתי נשים, ורחל שהיא יפה לו אינה רק לתשמיש ולכן אינה יולדת שהשקה לה כוס של עקרין, וזאת היתה חרפה גדולה לרחל לחשבה כזונה, ולזה אחר שילדה והוסר חרפתה ממנה אמרה אסף אלהים את חרפתי (ר"י קארו):

כתב סופר – אסף אלקים את חרפתי. עיין רש"י, ורמב"ן ב' אסף אלקים חרפתה שמדברים בה בשוקים וברחובות ועתה אסף אלקים כל זאת. והנ"ל כי רחל הבינה כי בן זה הוא מובחר וטוב לה מעשרה בנים, כעין דכתיב במשה [שמות ב, ב] ותרא אותו כי טוב הוא, וכן ראה יעקב ביוסף שהוא שטנו של עשו, וכן הבינה רחל בנבואתה, ואמרה כי קיבץ ה' ואסף חרפתה שהיה לה בכל בן ובן שילדה לאה, והיא היתה לחרפה ובוו בכל פעם ופעם, וראה ה' בעניה ואסף וקיבץ חרפות רבות ונתן לה בן השקול כנגדם וממלא כל הצער שהיה לה, והיינו אסף אלקים את חרפתי:

²⁴ שער המצוות פרשת לך לך

²⁵ שער הכוונות – דרושי סדר שבת דרוש א ענין קבלת שבת – אח"כ היו מביאים לפניו עריבת מים חמין ורוחץ בהם תחילה פניו ואח"כ ידיו והיה מנגב אותם במטפחת ואח"כ רוחץ רגליו במים חמין הנז' ומנגב אותם. וטעם רחיצת זו היא מה שרמזו בס"ה בפ' ויקהל ד' ר"ג ע"א בענין מה שנעשה בכל יום ששי כי מתקבצים אותם שבעים כוכבים כו' ואח"כ נעשים כעין מדור' אחד של אש ורועים להתקרב ולהתאחז לקבל שפע מעולם האצילות וכדין אתער חד שלהובא דאשא כו'. והענין הוא כי אות' המדורה של אש היא סוד אות' קלי' הדקה הנק' קלי' נוגה שהיא הקלי' היותר קרובה אל הקדושה והקליפה בראותה כי השפע של יום השבת שעבר לקחוהו ו' ימי החול בשבת ימי המעשה ועתה שהוא ע"ש היא יודעת שתחזור הקדושה להתעלות כדי להודווג שם למעלה ולקבל שפע כדי לחזור ולהשפיע פ"א שפע בעולמות התחתונות ואז גם הקליפה היא עולה כדי לשאול ג"כ פרנסתה כי כיון שכבר גמרו כל ששת ימי החול לקחת חלקם הנה הגיע זמנה ג"כ לקחת אחריהם גם היא חלקה כהם וזו היא הסיבה שבכל יומא שתייתא' סלקא הקליפה לעילא ואמנם כדי שלא תערבב שמחה העליונה ויבטל הכללות של העולמות ותוספת קדושתם העליונה, לכך נמשך מן הגבורות העליונות כח אחד, הנקרא שלהובא דאשא, ומוריד את הקליפה ההיא אשר היא בחי' ההוא כוכבא, דאתעביד כעין חד מדורא דאשא למטה עד התהום: והנה ששת ימי החול הנה הם סוד ו"ק הנקרא חג"ת נה"י ואמנם המלכות היא דבוקה עם היסוד, ונמצא כי הרגלים שהם נצח והוד, הנה הם מתפשטים למטה ממדת המלכו', והקלי' מקומה הוא למטה מן נה"י, ובראותה שנשלמו ששת ימי החול, וכבר נשלמו בחי' הירכים לינק, אז רוצה היא לעלות, כי בא זמנה לקחת גם היא חלקה. וז"ס ענין קציצת הצפרנים בע"ש, ולרחוץ אח"כ הרגלים במים חמין, להורות על ההוא שלהובא דאשא, הנמשלת במים חמין כי היא המגרשת והרוחה את הקליפה, ואת הזוהמ' מן הרגלים

לעלות לאחוז בקדושה, ואז ע"י הרחיצה במים חמים בערב שבת יורדים בחי' שלהבת י"ה [כ], ומכוה אותן שלא יאחזו בקדושה, והוא השלהבת י"ה הנ"ל היא בחי' מים חמוין על כן ע"י רחיצה בחמין בערב שבת, כשמכוון להפיל את הקליפות הטמאות, נעשה חום המים כמו שלהבת אש שמכווה אותן והן נופלות.

והוא גם ביאור כוונת נטילת צפרניים בעש"ק – בערב שבת קודש/כ"א **כנודע [כב]** בשער הכוונות/כ"ג, והביאור נראה לבאר עפ"י שער ההקדמות/כ"ד שבקצה האצבעות יש בקיעות, משם יוצאים אורות קדושים, והקב"ה השאיר שם צפרנים, שהם שארית מלבוש אדם הראשון, כדי לשמור שהחיצונים לא ינקו משם, ורק מה שגדל יותר מדאי ועובר את בשר האצבע הוא טומאה ממש. ולפי"ז אולי אפ"ל שהציפורן היא בחי' קליפת נגה, ובחי' מלבוש חשמל ששומר על הקדושה הבוקעת מקצות האצבעות, וע"י שקוצצים את העודף מכניעים את הג' קליפות הטמאות, ואזי מה שנשאר מהציפורן נכלל בקדושה :

עתה עפ"י המבואר עד כאן, חוזר רבנו לבאר את מאמר חז"ל שבו פתח את התורה, "הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים מאהבה (ושמחים ביסורים)/כ"ה עליהם נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו"

ונתבאר שהחרפות שמחרפים את האדם, הן כיוון שבעוונותיו נתן כח לג' קליפות הטמאות, וכאן מבאר רבנו שבשעה שמחרפים את האדם, השתיקה היא קליפת נגה, כי אם שותק לייסר את מחרפו להראות שמזולזל בו

העליונים, ומורידין אותם בתהום. ואמנם צריך לכוון כי כל זה הוא בעולם העשיה באדם דעשיה כי שם התדבקו ואחיזת הקלי' ולכן צריך לרחוץ גם את הפנים והידיים כי כל מקומו' אלו הם מקום אחיזת הקלי' בקדושה דאדם דעשיה ולכן בתחילה צריך לרחוץ הפנים העליונים ונרחין משם ואח"כ רוחצין הידים ונרחין משם ג"כ ואח"כ רוחצים הרגלים שהם למטה ואז נגמרו להפריד ולהסתלק לגמרי משם:

צ"ע מדוע אנו לא מרגישים באצילות? ראיתי בגליון דברי תורה של החלבן זצ"ל על פסח שכתב לבאר טעם שאע"פ שיש בא' דפסח אורות עצומים מדוע לא מרגישים כלום, וביאר שהאור עצמו הוא בבחי' מעל הזמן, וההרגשה שלנו בו היא תחת הזמן, ובאמת מצד הנשמה שלנו שהיא מעל הזמן אנו מקבלים את כל האורות הנפלאים בכל זמן כגון שבת ויו"ט, ובנשמה זה נעשה קניין, אבל כדי שנגיש זאת בלב שלנו, לזה צריך שהאורות ירדו לבחי' תחת הזמן, ותחת הזמן כל דבר נמשך זמן לכן לוקח זמן שעד שמרגישים.

^כ מתוצרו - קליפות

^כ * שיר השירים ח' ו' שלהבתיה

כ"א השל"ה הקדוש – מסכת שבת תורה אור (אות פה) סוד נטילת צפרנים. זה לשון תולעת יעקב (סוד שבת אות ג'): דע פי המלבוש שנתלבש בו האדם הראשון היה מסוד המרפבות הנקראות אַחוּרִים (זהו ר"ח ע"ב). ודעת רבותינו ז"ל (שם) שהם מלבושי צפרן. וכשהיה בגן עדן, כל המרפבות ההם היו סובבים אותו, ולא היה יכול דבר רע לקרב אליו. בין שחטא, נסתלקו המאורות ההם מעליו ונתפשט מהלבוש (היצר) והיקרן ההוא, ולא נשאר בו ממנו זולת מה שבראשי האצבעות, והזהמא סובבת בהם. ולפי שאין להביא טמאה במקדש, צריך לטלם בערב שבת, מפני שלא תחול הקדושה על הטמאה. ולא יורקם, שאין לזלזל בו, כי הוא שלמות העולם, והאלהים עשה שיראו מלפניו' (קהלת ג, יד):

^כ פ"י עין חיים שער שבת פ"ג. שער הכוונות סוד שבת ורוש א ענין קבלת שבת.

כ"ב כמבואר בשער הכוונות הנ"ל שסוד רחיצת חמין ונטילת הצפרניים שווה.

כ"ד עיין שער ההקדמות – דף עד: צריך לידע, איך יונקים (החיצונים) מהם, בהיותם תומוים: אבל הענין הוא, כי הנה בסופי אצבעות הידים והרגלים, יש שם בקיעות, אשר מתוך הבקיעות ההם, צומחות שרשי הצפרנים ויוצאות וגדילות. ונודע, כי הצפרנים בהם נשרשים הקליפות ומתאחזים בהם, במה שעודף מהם על בשר האצבע, ולכן צריך דלא לרבאה טופרין. רוצה לומר, שלא יגדלו יותר מדאי, ויעדיפו על בשר האצבע, כי שם אחיזת החצונים, ודרך שם הם יונקים, מאצבעות הידים והרגלים, מן הבקיעות ההם. ואף מן אצבעות הידים יונקים, לפי שאינם מחוברים עם ראשי פרקין דנו"ה, אמנם שם הם קצוותיהם וסיומיהם ולכן יונקים משם הקליפות. ובפרט, כי יש בהם פתחים ובקיעות כנוכר. וזהו סוד פסוק, ויפוזו זרועי ידיו, שאמרו רז"ל שיצאו טפות זרע אל החצונים, דרך בקיעות הצפרנים. גם בזה תדע סבה, למה הצפרנים הם בסיום האצבעות, ולא בשאר איברי הגוף, והוא, כי משם יונקים החצונים השפע שלהם: **סוד האצבעות והצפרנים**, ולכן צריך שנרחיב הביאור בענין הצפרנים. וכבר נזכר עניינם בפרשת ויקהל בספר הזוהר, כי טופרין היו, ממה דאשתאר מאינן לבושינ דנהורא דאדם קדמאה וכו'. והענין הוא, כי הצפרנים אינם קליפה ממש, שאם כן, תמיד יהיו הידים טמאות ממש, ואין להם טהרה על ידי נטילת הידים. אבל דע, כי הצפרנים הוא לבוש נהורא ממש של הקדושה, שהלביש קודשא בריך הוא לאדם הראשון, אלא שהוא לבוש קשה בטבעו, לפי שהוא שרשי הקליפות בזכות ודקות רב, ועדיין הם קדושה, עד מה שמגדילים, עד סיום בשר האצבע, ומה שעודף מן הצפורן ולחוץ, הוא קליפה: **ואמנם מה שנתנו הצפרנים בסיום האצבעות**, יובן סודו, ממה שאמרו רז"ל בספר הזוהר פרשת תרומה, דשוי קב"ה, חד חופאה תקיפא קשיא, על ארעא דישראל אחר החרבן, כדי שלא יכנסו הקליפות. וזהו גם כן ענין הצפרנים, שהם לבוש קשה עד מאד, שנתנם השי"ת בסופי האצבעות, מקום בקיעת מוצא האורות, כדי להגן ולכסות על האורות ההם שיוצאות משם, שלא יתאחזו בהם החיצונים. יותר מן הצורך, אבל ודאי שיונקים קצת משם, ובפרט ממה שיוצא מן הצפרנים העודף על הבשר כנוכר. ובוה תבין עונש גדול, למי שמגדל צפרניו יותר מדאי. גם תבין, למה הצפורן העודף על הבשר, חוצץ בטבילה וידיו טמאות, לפי שכיון שהצפרנים הם בחי' לבוש חיצון, ולא עוד אלא שהוא קרוב אל אחיזת החיצונים, לכן אין לגדלם יותר מדאי כנוכר. אבל מה שהם כנגד הבשר, היא בחינת שרש של הקליפה זכה ודקה:

כ"ה רבנו השמיט שתי תיבות אלה. וצ"ע בכוונה או מאהבת הקיצור. דבתחילת התורה השמיט גם תיבות ועושים מאהבה.

ולא מחשיבו, היא נכללת בג קליפות טמאות, ואם שותק מאהבת ה', כי יודע רצון ה', שלא לבזות יהודי אלא לכבדו וללמד עליו זכות/כ"ו אזי השתיקה נכללת בקדושה. וכשמקיים זאת בשלהבת י-ה אזי עליו נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו דהיינו שההתלהבות שלו היא כמו חום השמש שכשהיא בגבורתה היא שורפת, כך הוא בהתלהבותו שורף את הג' קליפות הטמאות, ונכלל בקדושה.

וזוהו פי' הגמרא (שבת פח ע"ב/כ"ב, כח) הנעלבים ואינם עולבים, דהיינו מי שמחזרפים אותו והוא שותק ואז הוא כ"ב בחי' ח"ש, לשון חשאי, שהוא שתיקה. דהיינו שהם שומעים חרפתם ואינם משיבים כנ"ל. ודווקא שעושים זאת מאהבה, כי לפעמים שתיקה של האדם היא כדי לעשות יסורים לשכנגדו, להראות לו זלזול, שאינו חשוב בעיניו להשיב לו, ואז ע"י שתיקה כזו הוא בחי' זו שקליפת נגה נכלל בקליפה הטמאה. אבל כשהוא שותק מאהבה שמבין שכל יסוריו הם בבחי' את אשר ה' יאהב יוכיח, והכל לטובתו והמחזרף הוא רק שליח ה', אז הוא בחי' ח"ש (דהיינו חש מחשמל הנ"ל) לשון שתיקה, שע"י קליפת נגה נכללת בקדושה.

הביאור כי מה שאינו מצווה מהתורה, ואינו עבירה מהתורה, כגון לשתוק למחזרפיו, מצד התורה מותר אפילו להשיב חרוף וכל שכן לשתוק כדי לייסרו, והן מכלל הדברים שמותר ורק עם יוד חכמה מבין שמיותר, ורבנו מבאר כאן איזה תיקון נפלא נעשה ע"י ששותק מאהבה, שמכניע ע"י את הקליפות הטמאות ומעלה את קליפת נגה להכלל בקדושה.

והכי נמי כל המעשים של היתר, כגון להרבות באכילה ולהתענג במעדנים, ובמצוות עונה כתרנגול, וכיוב"ז. עליהם אמרו חז"ל ביבמות כ. קדש עצמך במותר לך. ואמרו (רמב"ן ריש פ' קדושים) שאפשר להיות נבל ברשות התורה. ומי שמתקדש במותר מתוך אהבת ה', ובפרט היכן שהניסיון קשה כגון כשמחזרפים אותו ומבזים ומלבינים פניו, וכל ישותו ודמיו העכורים צועק שרוצה לנקום ולהקים את כבודו, ואעפ"כ שותק מתגבר בשלהבת אהבת ה', כל העומדים בניסיון הזה עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, היא לב בחי' שלהבת יהי' כנ"ל פירוש ששלהבת לבו של אהבת ה' היא כמו המים החמים של רחיצת ערב שבת הנ"ל שעל ידם מפילים את הג' קליפות טמאות שלא יעלו לאחוז בקדושה כנ"ל :

עד כאן לשון החברים ומכאן הוא לשון מוהרנ"ת שהוסיף ביאור ללשון החברים שקיבל. לנפי' שע"י ששומעים חרפתם ואינם משיבים, ע"י דוחים בחי' הג' קליפות הנ"ל, שהם בחי' ערלה בחי' חרפה כנ"ל. ונכללים בבחי' חשמ"ל ע"י השתיקה שהיא בחי' ח"ש, כי הוא דוחה החרפה הבאה מג' קליפות טמאות כנ"ל, ע"י שאינו רוצה לריב ולחרף את חברו.

^כ עיין סוף תורה ו' - והנה מבאר לעיל, שעל ידי הדמימה והשתיקה ששותקין לחברו בשמבין אותו, על ידי זה זוכה לתשובה, שהיא בחינת פתח פני' ל, עין שם, פי' סיג לחכמה שתיקה פני' ל, פי' צריכין לזהר מאד לדון את כל אדם לכף זכות, ואפילו החולקים עליו ומבזין אותו, צריך לדונם לכף זכות ולשתק להם, ועל ידי זה נעשה בחינת פתח. כמוכא במדרש: 'משל לאחד, שמצא את חברו שהיה עושה פתח. אמר לו: בשביל מי, אמר לו: בשביל המלך. אמר לו: כיון שהוא לצורך המלך, כל אבן טוב שתמצא, תקבענו בו' (ויקרא רבה פרשה ב), כך כל אחד מישאל הוא בחינת פתח להשם יתברך, וצריך להכניס בו כל מין אבנים טובות שאפשר למצא, דהיינו שצריכין להשתדל לחפש ולבקש אחר כל צד זכות ודבר טוב שאפשר למצא בישאל, ולדון את הכל לכף זכות, פי' הם בחינת פתח להשם יתברך כפזוקר לעיל. וכמו שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה: 'הוי' דן את כל אדם לכף זכות'. נמצא, שעל ידי שדנים את הכל לכף זכות, שעל ידי זה שותקין לו בשמבין אותו, פי' מוצאים בו זכות, שאינו חייב כל כך במה שמבנה אותו, פי' לפי דעתו וסברתו נדמה לו שראוי לו לבזות אותו וכו', על ידי זה נעשה בחינת פתח, היינו כנ"ל, שעל ידי הדמימה והשתיקה נעשה בחינת פתח, כנ"ל. והבין:

^כ בתקפא תרלו ותרוצו - (שבת נו ע"ב), בתרלד - (שבת פח ע"ב), ובתשכט מחק (כנראה כיון שהוא טעות וכבר נרשם בתחילת התורה טקום הגמי' הו)

^{כח} מוהרנ"ת ציין לשבת פח: ת"ר עלובין ואינן עולבין וכו'. אע"פ שגרסת רבנו יותר מכוונת לגרסת הגמרא ביומא כג. וגיטין דף לו: תנו רבנן הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואינן משיבין עושים מאהבה ושומחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

ועיין יומא שם בתחילת הסוגיא בדרך כב: שמדובר בשאול המלך שנענש כיון שמחל על כבודו, (שמואל-א י' כז) וגם אח"כ (שם יא יב) לא הניח לאחרים להעניש את המבזים אותו. ועי"ש שממנו למדו שכל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח, והקשו דהוא לאו דלא תקום ולא תטור, ותרצו שהוא בממון כתיב, ושוב הקשו מהנעלבין ואינם עולבין, ותרצו לעולם דנקיט בליביה, דהיינו כיון שהוא ביוני התורה לכן אע"פ שבעצמו לא ינקום אבל לא ימחה באחר הבא לנקום נקמתו. ושוב הקשו מהמעביר על מדותיו, ותרצו שהכוונה שת"ח צריך להיות נוטר בלבו רק עד שמפייסין אותו. וצ"ע אולי זה הסיבה שמוהרנ"ת לא ציין לגמרא ביומא כי סבר שדעת רבנו לא לחלק בין ת"ח לכל אדם, ובאמת נראה אנשי שלומינו לא החזיקו עצמם תלמידי חכמים לעניין זה וצ"ע.

^כ בתשכט- בחי'

^כ מתרצו - שומעין

^{כא} בדפו"ר ובתקפא גיטין- כוונתו, בתקפא ברגו והאצור- כני"ל, ובתרלד ותרוצו- כני"ל, בתרוצו- כוונתו, בתשכט- כני"ל. (גוסתינו כגרסת תקפא ברגו אע"פ שסמאנו בשאר גליונות שגיטין מזוייך יותר כי בגליון זה נראה שג' השנויים שסמאנו- שנים כאן ואחד לקמן בדרך צח- הסברא נוטה בהם כגרסת תקפא ברגו ובפרט כאן ולכאורה לא שייך לומר כוונתו אבל כני"ל הכוונה לח"ש הנ"ל)

^{כב} בתרלד- הוא

^{כג} מתרצו- י"ה

^{כד} מוהרנ"ת בתקפא

שזהו בחי' מ"ל בחי' מילה שהיא ל"ה ביטול הערלה שהיא ל"ו בחי' חרפה דהיינו ערלת הלב הגורם אטימות הלב לקדושה, ועכירות הדמים שבלב המניעים את האדם לכעס וחרופים, היא בחי' ג' קליפות הטמאות הנ"ל. וזהו חשמ"ל ח"ש מ"ל היינו ע"י שהוא ח"ש דהיינו שותק, הוא מ"ל את ערלת לבו, כי השתיקה ל"ו שהיא בחי' מילה בחי' ביטול החרפה שהיא ל"ח בחי' ערלה כנ"ל. וזהו ועושים מאהבה, כי זאת השתיקה שהיא ל"ט בחי' חשמ"ל זהו בחי' נוגה הנ"ל. שיש בה שני בחי', לפעמים נכללת בקדושה, ולפעמים נכללת בקליפה, בתוך הג' קליפות הנ"ל, שהם בחי' חרפה כנ"ל. היינו כי לפעמים הוא שותק לחבירו להראות לו זלזול כדי לעשות לו יסורים ביותר, נמצא שבזאת השתיקה הוא מחרף את חבירו ביותר. ואז נכללת השתיקה, בחינות נוגה בקליפה, בבחי' חרפה כנ"ל. אבל כשעושה מאהבה, ששותק מאהבה, מחמת שאינו רוצה לבייש ולחרף את חבירו, אזי בחי' נוגה נכללת בקדושה. וע"כ עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, זהו בחי' שלהבת י"ק הנ"ל, שע"ז נכלל נוגה בקדושה^מ בבחי' חשמ"ל כנ"ל]:

עד כאן ביאור חברותא לתורה פב

^ה בתולד- שהוא

^י בתולד- שהוא

^כ בתולד- שהוא

^ל בתולד- שהוא

^מ בתולד- שהוא

^מ עיין עוד תורה יט כיצד עיקר בניין המלכות ע"י שמעלים את קליפת נגה לקדושה. וזה בחי' מה שאמרו בפסחים פז: לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתווספו עליהם גרים. כי הגרים הם בחי' קליפת נגה. ומאידך אמרו בקדושין ע: קשים גרים לישראל כספחת. והיינו כנ"ל כי קליפת נגה היא ממצע ויש גרים שמתגברים על נפש הגוי שבתוכם והם נכללים בקדושה ויש גרים שלא מצליחים ונכללים בג' קליפות טמאות ומכניסים גאווה בישראל כמבואר בתורה ה' תנינא אות ה'. ועיין תורה מז תנינא שמשא רבנו בכוונה דיבר מישועות ישראל לגרום ליתרו שהיה קליפת נגה להסתלק קודם מתן תורה כדי שלא ינק מהקדושה מה שלא ראוי לו. ואע"פ שבתורה רטו מבואר שמשא על ידו התגייר יתרו. ובווהר יתרו מבואר שמתן תורה יה ע"י רוב הכבוד שעלה למעלה ע"י שיתרו התגייר ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, כי היה כומר לע"ז מפורסם בעולם. ובתורה י' שעיך הכבוד הוא מהרחוקים דייקא.

